

Concert al Palau de la Música

PREPARACIÓ DEL CONCERT

Introducció:

- Quines són les dificultats amb les que es troben els estudiosos a l'hora de fer un resum de la música del segle XX?

Que la música va evolucionar molt i van aparèixer molts estils nous que són difícils de resumir ja que cadascun té les seves característiques.

- Quins compositors o escoles s'han considerat tradicionalment més dignes d'atenció? Per què? Cal que sigui així forçosament?

Els compositors clàssics, sobretot provinents d'Alemanya, Itàlia i França també bastant (en general de centre-Europa). Perquè la música clàssica és la més antiga de les músiques modernes, i segueix unes normes i unes estructures. No, no ha de ser així forçosament, perquè molts músics trenquen moltes normes clàssiques per aconseguir un efecte diferent (sigui del que sigui), i així creen un estil nou característic.

La Nova Música:

- Quines són les característiques de la música dels inicis del segle XX?

Que conté molts elements tradicionals del país de cada compositor, es basa molt en les músiques populars, es van canviar moltes estructures (com per exemple la del danzón), es van introduir instruments (com el piano i la flauta) a la orquestra segons l'obra que s'havia d'interpretar, com que també era un moment de canvis polítics i socials, això es va reflectir a la música, hi havia més individualitat com a artista, es van trencar les harmonies clàssiques i es van introduir escales, acords i colors nous.

- Quins compositors o escoles foren expressament influents?

Claude Debussy, Igor Stravinsky, Massenet, Alexander Nicolaievitch Scriabin, Erik Satie, Arnold Schönberg i Bela Bartok. I les escoles més influents continuaven al centre i nord-est d'Europa: Viena, França (París/ escola d'Arcueil), Rússia i Alemanya.

e) Quins compositors de principis del segle XX es dedicarien a ampliar els marges que els deixava el sistema tonal, eixamplant-lo fins al màxim? Posa exemples d'obres.

Le chatédrle engloutie Debussy

Opus 23 para piano Schönberg

Mikrokosmos (156 obres per a piano) Bartok

- Quins varen qüestionar específicament el sistema tonal?

Els citats en l'anterior exercici.

- A quin sistema organitzatiu portà l'abandonament de la jerarquia tonal?

Es buscava una melodia agradable i que expresés els sentiments de l'autor, es van crear noves escales com la de tons sencers, escala acústica pentatònica,... i en general l'organització dels compasos, etc. Seguis utilitzant-se; encara que de manera diferent, i el dodecatonisme, entre altres sistemes de composició.

- Què és l'emancipació de la dissonància?

Una formació harmònica autònoma (que no depèn de la seva resolució en una consonància).

- Quina ciutat fou un dels centres musicals de començament del segle XX? Per què?

París, perquè sempre ha tingut molt moviment artístic i era una mena de punt de trobada de tots els compositors avantguardistes (d'aquella època).

- A què anomenem *Dodecatonisme*?

A un mètode de composició amb dotze sons relacionats entre ells.

K) Quin compositor destacà especialment per la seva investigació en el camp del ritme? Amb qui col·laborà sovint?

Stravinsky. Amb S. Diaghilev.

- Anomena almenys un estil musical que prové del XIX i continua durant el segle XX. Posa exemples de compositors que el practicaren, i les diferències més importants que s'hi poden observar.

El nacionalisme. Wagner i Debussy. No és música tradicional, sino que aquesta està barrejada amb altres elements nous i altres estils.

Respecte de la Supervivència del passat i Neoclassicisme:

- Escriu el nom d'alguns compositors que practicaren el *Neoclassicisme* i el d'algunes obres importants d'aquest estil.

G.Puccini, Strauss, E.Elgar, S.Rakhmaninov, P. Hindemith, Bela Bartok i Stravinsky.

El cavaller de la rosa Strauss

Pulcinella, El bes de la Fada i Oedipus Rex Stravinsky

- En quin període aquest estil fou una tendència dominant?

A principis del segle XX.

Respecte de Després del 1945:

- Quina acusació s'ha fet de vegades als compositors de la primera meitat del XX? És fonamentada?

Se'ls ha acusat de voler trencar la tradició i de pretendre destruir-la.

Se'ls acussa d'aixó pel fet que van innovar en tots els camps de la música, però en canvi tots aquests músics tenien un gran amor per la música del passat.

- Què passa a Europa després de la 2^a G.M.?

Que els compositors europeus joves no tenien mestres i ells volien conèixer la música d'avantguarda del període immediatament passat; però la manca d'interpretacions i edicions de les partitures va fer proliferar els cursos internacionals de Nova Música.

- Per què a partir dels cursos de Darmstadt es valora més a Webern que a Schönberg?

Per què tot i que s'utilitzava el sistema dodecafonista de Schönberg, va ser Webern qui realment va desenvolupar una nova manera de compondre, i noves tècniques.

- Què és el *Serialisme Integral* ?

És una tècnica que pretén trencar totalment amb els residus de la tradició en el llenguatge musical.

- Què va portar els compositors a experimentar amb l'atzar tot creant la *Música Aleatòria* ? Quins personatges en crearen?

L'intent d'eliminar la subjectivitat del compositor i justificar els detalls de l'escriptura amb regles racionals.

G. Ligeti, K. Penderecki, W. Lutoslawski, M. Kagel, J.Cage i K. Stockhausen.

- Quina gran novetat propicià el naixement de nous estils musicals? Com s'anomenaren?

L'ús del so generat o manipulat electrònicament.

Obres electroacústiques.

- On podem trobar compositors avantguardistes durant el segle XX?

A Darmstadt, Espanya, Corea, Japó, centre d'Europa, i en moltes zones dels diferents continents.

Respecte de La pràctica interpretativa i les noves tècniques de reproducció del so:

- Quins avenços han influït decisivament en la difusió de la música durant el segle XX?

Els avenços en els mitjans de transport, les retransmissions radiofòniques i els enregistraments de música.

- Anomena els canvis més importants en la interpretació durant el segle XX. És normal que, per exemple, una gran orquestra simfònica interpreti obres del període Barroc? Per què?

Que hi haviaen intèrpret i grups que tocaven música d'altres èpoques, i a més a més amb instruments de l'època en que es va escriure la obra o reproduccions molt exactes. Que ara que hi havia enregistraments, qualsevol persona en qualsevol lloc podia escoltar una obra determinada.

No, perquè les orequestres simfòniques va abandonar el repertori barroc, ja que era poc adequat per formacions d'aquest tipus.

- Què ens diuen de la *Música de cinema*? Anomena alguns compositors destacats en aquest àmbit.

Que hi havia un gran conflicte sobre com s'havia de difondre la música entre els diferents sectors socials, i que molts dels compositors de música per a cinema tenien molta creativitat i eren innovadors.

Dimitri Shostakovich, S. Prokof'ev, E. W. Korngold, Dimitri Tiomkin i Bernard Herrmann.

Respecte de La música popular:

- Com es transmetia antigament la *Música popular*? A què li diem música popular?

S'interpretaven en directe.

A la música arrelada a un país o una zona geogràfica concreta i a la seva cultura.

- Què s'entén per *Jazz*?

El jazz és una música síntesi de diferents tipus de música popular afroamericana.

- Hi ha hagut relació entre el jazz i les avantguardes?

Sí, perquè en el seu moment va ser una música d'avantguarda; quan es va anar desenvolupant per arribar a convertir-se en el *free jazz*.

- A què se li diu *Pop* ? Quin grup va representar un canvi important com a fenomen social?

A les diferents músiques (jazz, músiques populars...) que van aprofitar dels recursos de la ràdio i dels discos per arribar a un públic internacional.

The Beatles.

Respecte de Darreres perspectives :

- Dins de la gran diversitat estilística del final del segle, anomena almenys tres estils que reaccionen en contra de la complexitat del llenguatge avantgardista.

La Nova Simplicitat, la música electroacústica i la música espectral.

- Quin avenç tecnològic està fent canviar els sistemes de composició?

La informàtica, que ha donat lloc a la composició assistida per ordinador.

CONCERT AL PALAU DE LA MÚSICA:

Esperem que el fet d'assistir en directe a un concert simfònic t'hagi fet tronar un mica més melòman/a i que, per tant, hagi disfrutat força amb la música, entre bandes sonores, músiques d'arrel nacionalista i algunes de més avantguardistes. Encara que no haguem escoltat Schoenberg, hem sentit molts altres compositors importants del segle XX, i algun del segle XXI. Creus que alguna de les obres era atonal o bé dodecafònica ?

Sí.

1.Cerca en el programa de mà.

- Data: 22-1-04
- Títol del programa: Els clàssics del s.XX
- Programa:

La bella excèntrica i Cancan E.Satie

Preludi fúnebre i triumfal D.Shostakovich

Billy el nen, Grans prades, Tiroteig i Celebració després de la captura A. Copland

Estancia i Els treballadors agrícoles A. Ginastera

Simfonia simple i Pizzicato B. Britten

Danzón n° 2 A. Márquez

Harry Potter suite J. Williams

Cançó de les campanes L.Anderson

2.Què és l'acústica? Has vist si s'ha hagut d'usar algun sistema de microfonia per a la música? A què creus que és degut que, en canvi, el director usés un micròfon per parlar? Dibuixa la forma de la sala de concerts. Per què penses que la lluerneta està invertida?

-La ciència que estudia els fenòmens del so.

-No.

- Perquè no és un professional de la veu i no la pot forçar.
- Per l'acústica.

3. Quin és el ritual que se segueix a l'inici d'un concert simfònic?

Primer entra el públic, quan entren els músics el públic aplaudeix, els músics comencen a afinar els instruments, entra el director, s'aixequen els músics i el públic torna a aplaudir.

4. Quin és l'instrument encarregat de començar el procés d'afinació de l'orquestra? En quin ordre es disposen a afinar les diferents famílies de l'orquestra? Qui és el músic que es posa dret al davant?

- L'oboé.
- Primer vent, després corda i després, si hi ha instruments de percussió que es poden afinar, s'afinen.
- El primer violí.

5.Què et suggereix el moviment del director de l'orquestra? En què consisteix la seva feina? Penses que es mou igual als assajos que al concert? Per què?

- Amb el moviment és com si estigués interpretant amb el cos l'obra que els músics estan tocant.
- Estudia l'obra, dirigeix els assajos, dirigeix el concert i transmet al públic l'obra.
- No. Perquè al concert està fent el seu paper, i a més als músics no els fa falta veure'l, però en

canvi és una manera d'apropar-se al públic.

6. Dibuixa un esquema de l'orquestra segons el que has vist a l'escenari del Palau de la Música i especifica la col·locació de tots.

7. Quin paper feia el piano? En quines obres ha intervingut?

No feia de solista. Va intervenir en quasi totes les obres.

8. I la percussió? Quins instruments contenia? Quants percussionistes hi havia? Quan han intervingut?

–Porta el ritme i dona més o menys émfasi.

- Bombo, campanes tubulars, timbales, tambor, xilòfon, platerets i les claves.
- Tres.
- En totes les obres menys la de Benjamin Britten.

9. Característiques de la música del segle XX:

Els compositors van deixar de concentrar-se a centre-Europa per sorgir a diverses zones dels diferents continents, s'hi van anar introduint i eliminant instruments i de vegades es feia servir algun que no formava part de l'orquestra per a una obra concreta, es va innovar molt en les tècniques (es van crear noves escales, el sistema dodecafònic,...), es van introduir a la orquestra simfònica músiques populars i a més a més per poder fer arribar la música a tothom, aquesta es va introduir en altres entorns que no eren una sala de concerts, i es van crear peces especials per al cinema, el teatre i la dansa.

10. De quina mena d'espectacle es tractava la música de *La bella excèntrica*? (Definició)

D'un cabaret o *music hall*. Els cabarets eren llocs recreatius on es bevia i es ballava, i s'oferien espectacles de varietats, sobretot a la nit.

11. El Preludi fúnebre i triomfal de D. Shostakovich s'adeia als propòsits del compositor? Quins instruments o famílies d'instruments t'han cridat més l'atenció en aquesta obra? Quantes parts té? Hi ha canvis de sentiments?

- Sí, perquè expressa molt bé els sentiments.
- La percussió (timbales), el vent metall i la corda fregada.
- A B C D C D (E)
- Al principi la música és trista i pesimista, però després es torna imponent i dona esperança.

12. Forma de l'obra *Grans planures* d'A. Copland?

A B A' (coda)

13. (no està treballada)

14. Quina família de l'orquestra ha tocat *Sinfonia simple* de B. Britten? En quina tradició popular creus que s'entronca aquesta obra? Recordes què és el *pizzicato*? Forma de l'obra.

- La família de corda (pinçada i fregada).
- En la música popular anglesa.
- És una manera de tocar tibant les cordes de manera que les notes són molt curtes (com un

- picat).
- A B A (coda)

15. D'on prové el Danzón d'A. Márquez? Quin era l'instrument que rascava a part de les claves? Què eren els estri aplicats al pavelló dels trombons? Per a què servien?

- Prové de Mèxic.
- El güiro.
- Sordines, per apagar el so.

16. Com són les campanes tubulars? Com es fan sonar? Classifica-les.

Són una sèrie de tubs de llautó o acer de diverses longituds, que estan penjats d'un suport metàl·lic. Normalment té 18 tubs que permeten una tessitura d'una escala i mitja.

Es colpegen els tubs a prop de la part superior mitjançant un mecanisme que funciona amb el peu, i es poden controlar les reverberacions que produeixen.

17. Amb quin instrument es fa molt l'efecte sonor del rasqueado? I en quin tipus de música?

Amb la guitarra. Al flamenc.

GLOSSARI (DEFINICIONS):

Atonal: Composició en què no existeix una tonalitat ben definida.

Dodecafònic/a: Relatiu al dodecafonisme (**Dodecafonisme:** dodecafonia./ **Dodecafonia:** Sistema musical atonal que utilitza exclusivament dotze sons de la gama cromàtica.)

Acústica: Ciència que estudia els fenòmens del so.

Microfonia: Sistema d'ampliació de sons.

El ritual: És allò que els músics i el públic fan abans del concert.

Procés d'afinació: Temps dedicat a afinar tots els instruments de l'orquestra simfònica (en aquest cas abans del concert).

Director d'orquestra: Persona que s'encarrega de dirigir als músics i transmetre l'obra al públic, mitjançant els seus moviments.

Esquema de l'orquestra: Col·locació dels diversos instruments de l'orquestra per afavorir l'acústica.

Piano: Instrument de la família de corda percutida, amb un teclat que té una extensa tessitura, depenent de la mida del piano, i uns pedals per fer matissos al so.

Preludi: Obra simfònica que pretén introduir l'oient a un tema o una altra obra.

Marxa: Obra musical amb un ritme molt determinat, que està destinada a marcar el pas reglamentari de la tropa o d'un nombrós seguici.

Ballet: Música composta especialment per a aquest tipus de dansa.

Caixa: Amplificador que tenen alguns instruments.

Bordó: Tub o corda greu.

Simfonia: Composició instrumental per a orquestra.

Pizzicato: So que s'obté dels instruments d'arc, pessigant les cordes amb els dits.

Danzón: Ball cubà semblant a l'habanera.

Claves: Instrument de percussió consistent en dos peces de fusta que es piquen.

Pavelló: Eixamplament cònic amb que termina la boca d'alguns instruments de vent.

Banda Sonora Original: Conjunt d'obres musicals que s'han utilitzat per a una pel·lícula.

Campanes tubulars: Instrument de percussió consistent en uns tubs de llautó o metall que pengen d'un suport metàl·lic i es fan sonar amb un mecanisme controlat pels peus.

Vals: Obra musical de ritme ternari, les frases del qual consten de setze compasos, en aire viu; que està composada especialment per el ball del mateix nom, que prové d'alemanya i es balla en parella.

Rasgueado: Tècnica per als instruments de corda que consisteix a tocar fregant diverses cordes a la vegada amb les puntes dels dits.

BIBLIOGRAFIA:

- Diccionari Castellà–Català/ Català–Castellà, *diccionaris de l'Enciclopèdia*.
- Diccionario de la lengua española, Real Academia de la Lengua Española, *Espasa–Calpe*.
- Gamelan, Música crèdit 2, *Mc Graw Hill*.
- www.quantum.ucting.udg.mx
- www.es.geocities.com
- www.diccionarios.com
- Altres: llibre de música del crèdit actual i apunts agafats a classe.